

En PDF-artikel fra www.salmedatabasen.dk af cand. Theol, MA sjælesorg Dorte Dideriksen

Salmer og samtidighed

Et blik på nutidig salmedigtning

Publiceret maj 2019

Salmer og samtidighed – et blik på nutidig salmedigtning

Dorte Dideriksen, Cand. Theol. MA sjælesorg

Salmer er ikke kun kristen poesi, men også en dialektisk kommunikation med biblens egne virkemidler. Denne kommunikationsstruktur mellem den æstetiske og det religiøse udfolder Søren Kierkegaard i ”Indøvelse i Christendom” gennem begrebet samtidighed. Det gør det ikke kun aktuelt men også teologisk interessant, at bruge Søren Kierkegaards religiøse forståelse, gennem kravet om samtidighed, som undersøgelsesbaggrund for nutidig salmedigtning.

Jeg vil benytte samtidighedsbegrebet som analytisk baggrund til at undersøge en række af salmeforfatter Iben Krogsdals nye salmer. Analysen er ikke et ønske om at opnå en forenklet bevidsthed. På baggrund af min læsning af Mikhail Bakhtins undersøgelse af Dostoevski’s forfatterskab og redegørelse for en polyfonisk læsning, kan man ligeledes læse Søren Kierkegaard, hvis hele forfatterskab med de mange pseudonymer forfattere har karakter af polyfoni. Kierkegaard bruger selv en lang række stemmer (polyfoni), når han fremfører samtidighedens indvendinger mod Jesus. Polyfoni er på denne baggrund ikke kun et forfattergreb, men også et klarliggende anliggende, idet de forskellige stemmer er med til at udvide og bevidstgøre.

Selve undersøgelsen vil jeg gennemføre med nedslag i nogle af hendes nye samt gendigtede salmer fra salmesamlingen ”Fuldmagt- 40 nye salmer”. Jeg vil i artiklens andet afsnit undersøge Iben Krogsdals digterposition. Denne afdækning vil jeg foretage på baggrund af hendes egen ”bekendelse” i tidsskriftet ”Hymnologi, nordisk tidsskrift”, hvor hun skriver om længslen efter en dømmende Gud, samt professor Kirsten Nielsens anmeldelse af Iben Krogsdal som salmeforfatter i det samme tidsskrift.

Afdækningen af digterpositionen fører over i et sidste afsnit, hvor jeg af hensyn til en nutidig aktualitet vil undersøge, hvordan religionskritikken kommer til udtryk i Iben Krogsdals

salmer. Det grundlæggende spørgsmål, som min artikel ønsker at belyse er, om og hvordan samtidighed kan være analysebaggrund for at undersøge moderne salmer?

Samtidighed hos Søren Kierkegaard

Værket ”Indøvelse i Christendom”, skrevet under pseudonymet Anti Climacus, er et religions- og samfundskritisk skrift med flere lag af indirekthed og ironi. Som læsere er vi de uvidende, som stilles omkring Jesus, og med kravet om samtidighed, som allerede introduceres i indledningen ”Påkaldelse”, fremprovokeres læserens reaktion til at tro eller forarges.

”Christenheden har afskaffet Christendommen, uden ret selv at vide det; Følgen er, at skal der gøres Noget, maa man forsøge igjen at indføre Christendommen i Christenheden”. (SKS 12, s. 49)

Med ovenstående kirke- og kristendoms-kritiske citat, får Kierkegaard vist en vej tilbage til kristendommens kilde. Gennem digteriske virkemidler arbejder han på at gøre kristenheden virkelig. Her bruger han samtidigheden, som medfører en direkte inddragelse, ved hjælp af en dialogisk du-form.

”Det er den fornede Jesus Christus, der har sagt hine Ord. Og intet Ord af Christus, ikke eet eneste har Du Lov at tilegne Dig, Du har ikke mindste Deel i ham, ikke i fjerneste Maade Samfund med ham, hvis Du ikke er blevet saaledes samtidig med ham i hans Fornedrelse, at Du ganske som de Samtidige har maattet blive opmærksom på den Formaning af ham: salig Den, som ikke forarges på mig! Du har ikke Lov at tage Christi Ord hen og lyve ham bort; Du har ikke Lov at tage Christi Ord hen og phantastisk gjøre ham til Noget ved hjælp af Historiens Snaksomhed, der, naar den snakker om ham,

ganske bogstavelig ikke veed, hvad den snakker om". (SKS 12, s. 50-51)

Søren Kierkegaard nøjes ikke med at bruge denne direkte tiltale, med vægt på fordringen der "høres", men samtidigheden ligger også i at kunne "se", hvor læserens rolle, som den forlegne, bliver inddraget og trukket med, så man står til ansvar som fornægteren.

"Saaledes kan Synet af denne Fornedrede bevæge, kan det ikke ogsaa bevæge Dig saaledes? Saaledes bevægede det Apostlene, der Intet vidste og Intet vilde vide uden Christum og ham korsfæstet – kan det ikke ogsaa bevæge Dig saaledes? Deraf følger ikke, at Du bliver en Apostel, formasteligt! Nei, deraf følger blot, at Du bliver en Christen". (SKS 12, s. 180)

Samtidigthed hos Iben Krogsdal

Iben Krogsdal er en moderne salmedigter, som har vist sig at være yderst produktiv. Hun er ikke selv præst og bidrager på den måde "udefra" med nye salmer og gendigtning. Det kræver et stort mod at begive sig ind på dette område, hvor man hovedsageligt har set salmedigtere, som skriver "indefra" og ofte med vægtlægning på gudstjenesten. Iben Krogsdals salmer er ikke kun gudstjenestesalmer, men også hverdagssalmer endvidere har hun givet sig i kast med at gendigte nogle af de store salmer som f.eks. Paul Gerhards "Befal du dine veje". (DDS 36) I denne gendigtning bruger hun synet til at skabe samtidigthed "Jeg ser hans ansigts smerte", men hun går endnu tættere på, når hun i strofe 2 skriver:

din egen dreng har knælet
i angstens onde sved
og været helt alene
og lagt sin vilje ned
og bedt om nye veje
et eksplosivt sekund
om åbning i sin skæbne
den gjorde alt for ondt¹

Paul Gerhards salme "Befal du dine veje" tager udgangspunkt i den syngendes hjertesorg. Dette syngende hjerte har Iben Krogsdal i strofe 4 omdannet til en syngeskål, der runger af farvel. "Dens kammertone skærer igennem ben og marv". Det er ikke den syngende der henvender sig med sin hjertesorg, den syngende er som en skål (et modtagende øre), der beder Gud om at blive fyldt helt til marv og ben.

Jeg har en barnlig hjemve
den kommer af sig selv
med store syngeskåle
der runger af farvel
dens kammertone skærer
igennem ben og marv
og fylder mig med rædsel
og hylér ved min grav²

På den måde bruger salmen både hørelsen og synet til at skabe en samtidigthed med frelseren selv, som den syngende i strofe 6 henvender sig direkte til med "Befal mig dine veje".

¹ Krogsdal, Iben, Fuldmagt-40 nye salmer, Unitas Forlag 2014, s. 12.

²Ibid s.13.

Befal mig dine veje
de stille veje hjem
og læg mig til at sove
når jeg er kommet frem
og lad mig langsomt vågne
som barnet i dig selv
der løber ud og kysser
sin sidste sorg ihjel³

Ovenstående eksempel er fra en af Iben Krogsdals gendigtninger, som kan læses polyfonisk. Ikke alene bibeholdes en melodi-stemme, men hendes nye salme bevarer også den gamle salmes navn og dermed er det både tekst og melodi (syn, hørelse) som bruges polyfonisk. Når man bibeholder både navn og melodi fra en gammel salme, så udvides salmen og får et merindhold, idet den gamle salmes stemning og teologiske vægt klinger med.

I salmen ”Igen har du gjort det!” finder vi hendes frie salmedigtning. Her er det øjet der åbnes, ikke fordi det bliver morgen, men fordi Gud har åbnet øjet for lyskatedraler, som aflyser ligfærd og lukkede veje med håb. Vi bliver i øjenlågsregionen, for den er næsten som et syndens skyggegardin. På den måde bliver synet og det manglende syn centreret i menneskets egen lukke mekanisme. Det er mennesket der lukker øjet, og Gud der åbner det, hvorved synden ikke kun er en position, men et fysisk øjenlåg.

Igen har du gjort det! Igen har du åbnet mit øje
jeg vågner i lyskatedraler der rummer mig nøje
igen har du aflyst min ligfærd på lukkede veje
med håb
og ladet en regnbue løfte dit barn over solen:
Din dåb⁴

Iben Krogsdal beskriver i artiklen ”Længslen efter en dømmende Gud”, hvordan hun som barn blev ramt af salmen ”Herre, jeg har handlet ilde”, særligt pga. oplevelsen af at Gud ser og ved alt og dette ikke i positiv forstand. Mennesket i ”Herre, jeg har handlet ilde” er set helt ind i hjertet og helt ud i de mindste syndige handlinger, hvilket for hende oplevedes klaustrofobisk. I gendigtningen af salmen vender hun ”troens øje”.

I ”Herre, jeg har handlet ilde” opstår skyldsbevidstheden i mødet med Gud. Det er Gud den troende kigger på, og hvortil øjet er rettet, men i Iben Krogsdals gendigtning vendes øjet. Skylden og skammen vokser ikke ud af Guds blik, men af verdens blik – ”rundt omkring mig siger blikke: Vi var her, du så os ikke”⁵ Det er altså oplevelsen af ikke at slå til i verden, som får den troende til at se sin utilstrækkelighed. Derfor er ønsket om at blive ren som sne fra strofe 6 i forlægget (DDS 501) ændret til en bøn om at ”rejse alt det liv jeg skylder”. Alligevel sniger der sig en fortrydelse ind i Krogsdals fjerde strofe.

---

³ Ibid s.13.

⁴ Ibid s. 67.

⁵ Grøn, Arne Im Horizont des Unendlichen. Religionskritik nach Nietzsche“ Mohr Siebeck 2006, s. 162 Dette omvendte blik kan ses som en

religionskritisk indvending. Religion tænker på verden som to, hvorved den aktuelle bliver verden uden værd. Nietzsches kritik af religion medfører en omvendt transcendensbevægelse, idet han insisterer på at tænke denne verden som positiv.

Men nu ser jeg og fortryder!
 Gud, kom her og nævn din pris
 kom med alt hvad du forbyder
 kom med livets gældsbevis
 læs det højt og læs det længe
 uden trøst og blomsterenge⁶

Man kan se denne fortrydelse som en skygge, sådan som Victor Eremeta beskriver forførelsen som en bevægende skygge over gulvet. Hvad er den virkelige verden egentlig? Er vi ikke alle fanget i et hav af projektioner, aldrig sikre på hvor fortolkningen ender og begynder⁷.

Digterposition

I "Hymnologi, nordisk tidsskrift" redegør Iben Krogsdal for sin digterposition ved at skrive om "Længslen efter en dømmende Gud". På den måde placerer hun sig nutidigt og gennemreflekteret i fht. det endimensionelle Gudsforhold, som er konsekvensen af den historiske glidning i opfattelsen af Guds almagt.

"At stå som en synder foran en Gud, som kun kan formildes gennem offerblod, må være ret skræmmende. Det er virkelig ikke for børn og sarte sjæle, når Gud i sin overmagt kræver uskyldigt blod og død for at blive en god far igen".⁸

Når Iben Krogsdal giver udtryk for, at hun længes efter en dømmende Gud, er det netop fordi gudsbilledet har mistet noget af sin gennemslagskraft i dag. I forgrunden står den

⁶ Ibid s. 18.

⁷ Pattison, George (SCM Press 2. udg. 1999) Kierkegaard: The Aesthetic and the Religious, s. 116.

⁸ Hymnologi, nordisk tidsskrift, januar 2014 s. 85.

kærlige og alt-tilgivende Gud, der elsker alle mennesker uanset hvad.⁹

Opgør med tiden

Et lignende opgør kan spores i Søren Kierkegaards "Indøvelse i Kristendom", som tilhører hans sene forfatterskab og gennemgående er et forsøg på at flytte læserens blik.

Kierkegaard bruger Kristusfiguren, når han vil vise guldalderens København, hvad kristendommen er blevet til. Det er her relevant at inddrage og henvise til Bakhtin, som gennem sin læsning af Dostojevskij påpeger, at det ikke er helten der interesserer forfatteren. "No, the hero interests Dostoevskij as a *particular point of view on the world and on oneself*". Det samme gør sig gældende for Kierkegaards brug af Kristusfiguren, idet det ikke er personen som sådan, men det er den position som personen indtager, som gør det muligt at vurdere ens egen virkelighed. Dette kan bl.a. ses udfoldet i Dostojevskij brug af Jesusfiguren i "Legenden om Storinkvisitoren".¹⁰ Et gennemgående træk i hele forfatterskabet er brugen af bibelske figurer.¹¹ Kierkegaard selv placerer sig som den, der står udenfor kirken, og ser det man ikke kan se indefra og han indleder med påkaldelsen.

"Vel er det atten Aarhundreder siden, at Jesus Christus vandrede her paa Jorden; men dette er jo ikke en Begivenhed lig andre Begivenheder, hvilket først, som forbigangne, gaae over i Historien, og saa, som længst forbigangne, gaae over i Glemsel. Nei, hans

⁹ Ibid s. 85.

¹⁰ Bakhtin, Mikhail, Problems of Dostoevsky's Poetics, 1997, s. 47.

¹¹ Når Kierkegaard gør brug af de mange bibelske figurer anvender han polyfoni for at skabe klarhed.

Nærværelse her på Jorden bliver aldrig noget Forbigangent, altsaa heller ikke mere og mere forbigangen - hvis da ellers Troen findes paa Jorden; thi, hvis ikke, ja da er det i samme Øieblik længe siden han levede. Saa længe der derimod er en Troende, maa denne ogsaa, for at være blevet det, have været, og som Troende være lige saa samtidig med hans Nærværelse som hine Samtidige; denne Samtidighed er Troens Betingelse, og nærmere bestemt er den Troen. (SKS 12, s. 17)

Kirsten Nielsen har præsenteret Iben Krogdal som salmedigter i tidsskriftet "Hymnologi", hvor hun udlægger hendes syndsforståelse og digterposition. I gendigtning af salmen "Herre, jeg har handlet ilde" (DDS 501) ses det, at Iben Krogdal ikke ønsker at skjule sine fejl og mangler. Hun ønsker at Gud vil komme og læse gældsbeviset op for hende: "læs det højt og læs det længe/uden trøst og blomsterenge (strofe 4). For "først når du har set mig rigtigt/ kan jeg rejse mig forsigtigt" (strofe 5). Dette kalder Kirsten Nielsen god teologi samt et velanbragt hip til de prædikanter, som nøjes med "blomsterenge" og ikke tør tale om ansvar, skyld og dom.¹²

Religionskritikken

Iben Krogdals salme "Du verden i skred", som er en gendigtning af "O Kristelighed" (DDS 321), kan ses som en religionskritisk salme.

Salmen er en bøn om samtidighed "Gå roligt på vandet, stå op i min bøn". For skal vi prise Gud, må vi først kende ham, ellers er han helt umulig, for verden er i skred. Salmen tager det moderne menneske alvorligt. Både verden og kroppen er urolig og svimlende, så Iben

Krogdal sætter ord på det moderne menneskes ønske om, at hvis Gud skal henvende sig, må han være elementær, som hun skriver i sidste linje af strofe 5 og i slutningen af strofe 6 udvider hun kravet til Gud med, at han må være højstemt, myndig, stille og nær. På den måde blive henvendelsen til Gud ikke ydmygt og afventende, men det moderne menneske lader sine udvidede behov og krav komme til udtryk.

Umulige Gud!

Kom ned fra det høje med gældende bud!
De siger du fandtes. Jeg hvisker: måske
måske er det sandt – er der tro nok i det?
Kom ned med en bøn vi kan synge i kor:
Jeg tror at jeg tror¹³

Salmen åbner for dialektikken "tro eller bliv forarget". Det er ikke samtidighedens vinkel, men det er på baggrund af et ønske om samtidighed "Kom ned fra det høje". På den måde er udgangspunktet en negativ teologi. Vores menneskelige sprog er endeligt, hvordan skal vi finde et sprog der rummer det transcendent, for som salmen konstaterer, fra vores begrænsede perspektiv kan vi ikke sige noget. Det betyder dog ikke at bønner og håbet ikke eksisterer, hvilket sprogliggøres i sætningen "jeg tror at jeg tror".

Arne Grøn skriver i artiklen "Im Horizont des Unendlichen", at i religion forholder mennesket sig til sig selv som subjekt, men det at gøre sig forestillinger om det guddommelige bidrager også til, at mennesket får et ydre blik på sin egen tilstedeværelse. Religionens positive bidrag er altså, at mennesket frisættes i spørgsmålet om hvordan det er muligt at forholde sig til sit eget liv på en sådan måde at

¹² Hymnologi, nordisk tidsskrift, oktober 2014 s. 156.

¹³ Krogdal, Iben, Fuldmagt- 40 nye salmer, Unitas 2014, s. 15.

man bejaer det, idet et guddommeligt ydre blik bidrager hertil.¹⁴

I ”Indøvelse i Christendom” genfortæller Anti Climacus, hvordan det er gået som forudsagt med Jesu liv som en dobbelthed i fht. passionsberetningen.

”Det er nu gaaet ham som alle de Kloge og Forstandige, Statsmænd og Borgere, Spottere o.s.v. forudsagde. Og som det senere spottende blev sagt i et Øieblik, der syntes at maatte røre selv den meest Hærdede til Deeltagelse, selv Stene til Taarer, ”han har hjulpet Andre, lad ham nu hjælpe sig selv”; saaledes er det vel nu tusinde og tusinde Gange blevet gjtaget af Tusinder og Tusinder ”hvad var det han i sin Tid talte om, at hans Time endnu ikke var kommet, skulde denne maaske være kommet” – ak, medens hiin Enkelte, den Troende, maatte gyse hver Gang han betænkte, og dog ikke kunde lade være at stirre ned i dette Dyb af, menneskelig talt, meningsløs Afsindighed: at Gud i menneskelig Skikkelse, at denne guddommelige Lære, at disse Tegn og Under, som, skeete der, maatte have bragt selv et Sodaoma og Gomorrha til Omvendelse, i Virkeligheden frembringe lige det Omvendte, at Læreren bliver skyet, hadet, foragtet”. (SKS 12, s. 65)

Den religionskritiske holdning som finder udtryk i Iben Krogsdals salme, som er en gendigtning af Grundtvigs store tros-salme ”O kristelighed” (DDS 321), er den vanhellige

historie som må fortælles af alle samtidige fornægtere og angribere og er dermed et troens paradox ”jeg tror at jeg tror”.¹⁵

Salmen ”Så du kvinden på stationen” bruger biblens egne virkemidler, hvor Jesus gennemgående møder personer der ”støder an” samtidig med at der også anlægges en på sin vis ironisk lag, idet der i sidste linje skrives ”hvorfor har du klude på?”

Så du kvinden på stationen?
Så du hendes ansigtstræk
mærked du den kvalme ånde
af forfald og råd og bræk?
Tog du fat i hendes hænder?
Hjalp du hende op at stå?
Spurgte du; hvad er der hændt dig
hvorfor har du klude på?¹⁶

Iben Krogsdals salme har en vulkansk dobbelthed på samme måde som den Anti Climacus introducerer læseren for i fortællingen om ”synderinden”.

”...er tvetydig som det Øieblik, da hiin Qvinde salvede ham med kostelig Salve. Du faaer jo dog vel neppe Indtrykket af den trygge Festlighed ved et Maaltid, han siger ogsaa selv ”til min Begravelses-Dag har hun bevaret den” (denne Salve) - da jo hver Dag af hans Liv, han der var bestemt at være Offeret, i en vis Forstand er hans Begravelses-Dag. – Og saaledes var al denne et kort Øiebliks Herlighed, den var blot med Hensyn til

¹⁴ Grøn, Arne, Im Horizont des Unendlichen. Religionskritik nach Nietzsche, i: Kritik der Religion, Mohr Siebeck Tübingen 2006, s. 156-156 ”Für ”jenen geheimnissvollen Grund unseres Wesens, dessen Erscheinung wir sind”, ist der Traum lebenswichtig“.

¹⁵ Bakhtin, Mikhail, Problems of Dostoevsky’s Poetics, 1997, s. 166. På den måde bliver vi i det

åbne. Med Bakhtins ord: ”Nothing conclusive has yet taken place in the world, the ultimate word of the world and about the world has not yet been spoke, the world is open and free, everything is still in the future and will always be in the future”.

¹⁶ Krogsdal, Iben, Fuldmagt- 40 nye salmer, Unitas Forlag 2014, s. 41.

Undergangen, dens Betydning var Undergangen eller at forberede til Undergangen. Man vilde udraabe ham til Konge, men han, han seer ikke ud som en Kandidat til Kongevalget, der selv higer derefter, og derfor har gjort Alt for at betrygge sig det. Nei, han snarere leger Fremmed i Henseende til at skulle være Konge, fordi han vidste, at dette Optrin blot hørte med i Alvoren af hvad han forstod sig at skulle være: Offeret.” (SKS 12, s. 171-172)

I salmen får vi små nøgler til, hvordan vi skal læse/synge salmen. Først stødes vi på den stinkende kvinde og den direkte henvendelse ”Så du hendes ansigtstræk?” og igen ”Hjælp du hende op at stå?”. Den sidste linje med kludene, er billeddannende, man ser for sig den korsfæstede Jesu lændeklæder eller Lazarus der kommer ud af graven med ligklude hængende om sig. Den hemmelighedsfulde fortolkning, som afsløres i strofe 6 ”Du skal vide: Hun var *mig*” er samtidighedens afsløring. Det har betydning, hvordan du agerer, hvordan du møder ”posedamen” og baggrundsfortællingen for salmen er ”Den barmhjertige samaritaner”.

Konklusion

Der er fortsat meget inspiration at hente i Søren Kierkegaards brug af biblens egne virkemidler i sit forfatterskab. Kierkegaards krav om samtidighed, som indebærer en dialektisk kommunikationsstruktur, er fortsat vedkommende og et relevant analytisk redskab for undersøgelse af teologisk virksomhed. Det gælder såvel i prædikenarbejdet som i nutidig salmedigtning, hvor kristen digtning ikke nødvendigvis sker indefra, dvs. af en præst, men finder nye udtryksformer og dermed er med til at udfordre kirken udefra.

Ved at undersøge en salmedigter som Iben Krogsdal, som ikke er præst, bliver det tydeligt

at samtidigheden er et grundlag for salmedigtningen. Det er således allerede incitamentet til at digte salmer, der tager sin begyndelse i syndens position. Sådan udfolder Iben Krogsdal det selv i ”længslen efter en dømmende Gud”. Det moderne menneske anfægtes ikke af synden, men anerkender behovet for et ydre blik, hvorved syndens position ikke er en fastlåsning, eller begrænsning, som ikke kan udfordres, men som et fælles menneskeligt vilkår – af næsten fysisk karakter som øjenlåget og dermed synets behov for at blive bevæget. Menneskets eget øje lukker sig i, der er ting det ikke ser og derfor er samtidigheden med Jesus et bevægende forhold, som får mennesket til at se det, som det ellers ikke ville kunne se.

Netop synet som er så afgørende for oplevelsen af samtidighed med Jesus, er gennemgående i Iben Krogsdals salmedigtning. Ligegyldigt hvor meget vi ser eller selv synes at se, så er vores blik fastlåst af vores egen subjektivitet. Nøglen til at se er samtidighed. Det er sådan vi bliver bevæget. Iben Krogsdal formår også at udfolde samtidighedens virkemiddel religionskritisk og subjektivt i behovet for et ydre blik og i mødet med Kristusfiguren.

Litteraturliste:

Bakhtin, Mikhail. *Problems of Dostoevsky's Poetics*. Minneapolis/London: University of Minnesota Press 7. udg. 1997.

Grøn, Arne. ”Im Horizont des Unendlichen. Religionskritik nach Nietzsche“. I: *Kritik der Religion, zur Aktualität einer unerledigten philosophischen og theologischen Aufgabe*: udg. af Ingolf U. Dalferth og Hans Peter Grosshans. Tübingen. Mohr Siebeck 2006.

Kierkegaard, Søren: *Indøvelse i Christendom* (SKS) udgivet fra 1994-2012 på Gads Forlag bind 12.

Krogsdal, Iben. *Fuldmagt-40 nye salmer*, Unitas Forlag 2014.

Krogsdal, Iben. *Hymnologi, nordisk tidsskrift* januar 2014, s. 85-90: "Længslen efter en dømmende Gud".

Nielsen, Kirsten. *Hymnologi, nordisk tidsskrift* oktober 2014, s. 154-160: "Anmeldelse af: Iben Krogsdal: *Fuldmagt-40 nye salmer*".

Pattison, George: Kierkegaard. The Aesthetic and the Religious, London SCM Press 2. udg. 1999.